

О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк

ДОСЛІДЖЕННЯ В ЗОНІ СПОРУДЖЕННЯ СХІДНИХ ВІДВАЛІВ ВАТ «ПОЛТАВСЬКИЙ ГЗК» ПОБЛИЗУ КОЛИШНЬОГО с. ПІДУСТИ НА ПОЛТАВЩИНІ

In 2008 and 2009, nine barrows of a group in Mala Kormylytsya tract, at a place of the former Podusty village in suburbs of Komsomolsk in Poltava Oblast were studied. Several graves of the Late Palaeolithic Age, three of Catacomb culture (Donetsk and Inhul cultures), multiple burials in two burial grounds of Zrubna culture at the tops of the barrows, an Early Scythian destroyed tomb, and three Mediaeval nomads' graves were discovered. Also the remains of three dwellings and more than 40 pits of Cossacks hamlet of the first half of the 18th c. were studied.

У вересні—жовтні 2008 р. та серпні 2009 р. Полтавська археологічна експедиція ДП НДЦ ОАСУ ІА НАНУ здійснила охоронні дослідження групи курганів I поблизу колишнього с. Підустя, в уроч. Мала Кормилиця, на північний захід від с. Пришиб Кременчуцького р-ну на Полтавщині, на землях проектного розміщення Східних відвалів ВАТ «Полтавський ГЗК».

Із 12 насипів у 2008 р. досліджено дев'ять (3—5, 7—12), курганоподібний насип 6 вивчено у 2009 р., а розкопки великих курганів 1 і 2 з новітніми похованнями сільського кладовища та опорою високовольтної ЛЕП перенесено на невизначений термін.

Найцікавіші матеріали дали кургани 8 та 11.

Курган 8 містив дев'ять поховань (катакомбне, сім зрубних та їхніх решток, кочівницьке середньовічне), яму доби пізньої бронзи та три господарські об'єкти фіналу козацької епохи. Доволі рідкісним для території Придніпровського Лівобережжя є основне катакомбне п. 10, на жаль, дуже поруйноване землеріями (рис. 1, 11).

Надалі у насипі було влаштовано кладовище зрубної культури (поховання 1—5, 7). Це здебільшого дитячі поховання (антропологічні визначення А.В. Артем'єва). Більшість супроводжувалася ліпним посудом. Крім типових банок, у складі супутнього інвентарю були і дві чаші, більш характерні для раннього етапу

розвитку цієї спільноти (рис. 1, 1—10). Другий (останній) насип кургану пов'язаний зі зрубним могильником.

Останнім до кургану було впущене безінвентарне кочівницьке середньовічне жіноче поховання 8 (рис. 1, 12). Ями 2—4 пов'язані з життєдіяльністю козацького населення першої половини — середини XVIII ст.

У **кургані 11** досліджено пізньоеолітичне поховання, рештки ранньоямного, два катакомбні і дві ями, вірогідно, цього ж часу, сім поховань зрубної спільноти, що склали некрополь, пограбоване поховання скіфського часу, золотоординське, а також новітні об'єкти — скарбошукацький перекоп та рештки хатища.

Початок кургану поклато зведення невеликого насипу енеолітичного часу над постмаріупольським похованням 8. У цей курган невдовзі було впущено широчансько-баратівське нижньомихайлівське поховання 7, яке за скіфської доби було пошкоджено могилою 4. З часом, зі впуском у схил південно-східної поли первинного кургану поховання 9 катакомбної донецької культури, курган підсипали (насип II). Висота цього насипу становила не більше 0,3 м. Поховання супроводжувалося невеликою ліпною плошкою, разком намиста з семи іклів тварин родини собачих та набором проколок-шил (рис. 2, 1, 2).

У цей насип через певний проміжок часу було впущено катакомбне інгульське парне поховання 8 (рис. 2, 11). З катакомбними захо-роненнями пов'язуються дві жертвні ями (1 і 2) біля південної поли кургану.

Північна та південна частини насипу за доби пізньої бронзи були обрані носіями бережнівсько-маївської зрубної культури для влаштування невеликого некрополя. Поховання здійснені в прямокутних ямах або ямах з під-

Рис. 1. Підusti, уроч. Мала Кормилиця. Група I, курган 8: 1 — насип, 3, 4 — п. 1; 5 — п. 2; 6, 7 — п. 4; 8 — п. 3; 9, 10 — п. 5; 11 — п. 10; 12 — п. 8; 1, 2, 4, 6, 10 — кераміка

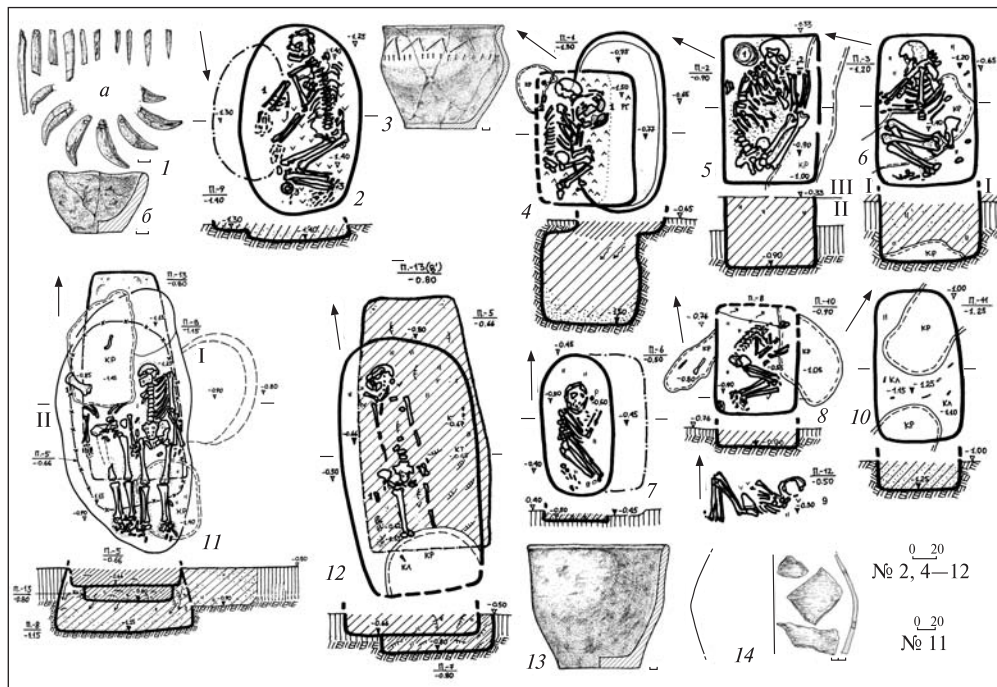

Рис. 2. Підusti, уроч. Мала Кормилиця. Група I, курган 11: 1, 2 — п. 9; 3, 4 — п. 1; 5, 13 — п. 2; 6 — п. 3; 7 — п. 6; 8 — п. 10; 9 — п. 12; 10 — п. 11; 11 — п. 5; 12 — п. 13; 14 — п. 4. 16, 3, 13, 14 — кераміка; 1а — кістка, ікла

боями (1—3, 6, 10—12). Основна «смуга» цього могильника займала південний схил кургану. Поховання згруповані в ряд, орієнтований за лінією північний захід-захід—південний схід-схід. Лише два супроводжувалися банками-горщиками (рис. 2, 3—10, 13).

За фіналу ранньоскіфської епохи у центр насипу II, ближче до східної поли, було впушено прямокутну яму поховання 4, над якою споруджено ще один насип (III). У заповненні її перекопу знайдено частину розвалу чорнолискованої корчаги (рис. 2, 14). Центр поховання та його край перекопані грабіжниками кінця XVII—XVIII і початку XX ст., які заглибилися у материк приблизно на 1 м у пошуках скарбів. До насипу III, на початку золотоординського часу, впушено останнє поховання 5 (рис. 2, 12).

Невеликими курганамі енеоліту—раннього залізного віку виявились і насипи 4 та 5, що містили одне та три поховання вказаного часу, значною мірою зруйновані. Цікавішими вони стали з боку вивчення матеріальної

культури місцевого хутірського населення першої половини — середини XVIII ст., яким у насипах залишено значну кількість різних об'єктів: зернових та сміттевих ям, погребів, а також житлову споруду. Доволі виразний речовий інвентар з кількох ям (їх досліджено понад 40) дав представницьку добірку кухонного та столового посуду часу Гетьманщини: численні фрагменти та кілька цілих гончарних горщиків, тарілки, покритишки та ін. Несподіваним стало виявлення у комплексах цього часу уламків червоноглиняних мисок з підполив'яним розписом, характерних уже для наступних періодів нової історії Подніпров'я. Варто згадати бронзовий щитковий перстень-печатку з ненобілітованим гербом, люльку з коричнево-фіолетовою поливою, можливо, київського виробництва, пляшку-напівштоф з прокресленим хрестом, безумовно сакрального характеру, та нумізматичні матеріали, що датують комплекси хутора першою половиною — серединою XVIII ст.

